

**LUNDS
KOMMUN**

God man för ensamkommande barn

Informationsskrift från överförmyndarnämnden i Lunds kommun

Godmanskap för ensamkommande barn

Denna informationsskrift är till för dig som vill veta mer om godmanskap för ensamkommande barn. Kanske är du redan idag god man åt ett ensamkommande barn eller också vill du bara lära dig vad det innebär. På de efterföljande sidorna är tanken att du ska få en sammanfattning av uppdraget och vad du som god man bör beakta i de situationer som kan uppstå. Guiden är uppbyggd enligt följande:

Godmanskapets grunder	2
Vem kan utses till god man för ett ensamkommande barn	2
Överförmyndaren	3
Migrationsverket	3
Offentligt biträde	3
Socialtjänsten	4
Skola.....	4
Hälso- och sjukvård.....	5
Boendet.....	5
Barnets ekonomi.....	5
Redovisning och arvode	6
Godmanskapet upphör/uppdaget avslutas	6
Vad gäller kring följande?.....	7
LMA- och ICA-kort	7
Tolk	7
Tystnadsplikt	8
Fullmakt	8
Köra barnet	8
Avtal	8
Semester	9
Du vill avsäga dig uppdraget.....	9
Klagomål på god man	9
Barnet avviker från boendet	10
Barnet flyttar till en annan kommun	10
Barnets ålder ändras	10
Barnet får uppehållstillstånd.....	10
Barnets föräldrar kommer till Sverige.....	11
Avvisning/utvisning	12
Litteratur.....	13
Länkar.....	13
Checklista – att göra snarast.....	14
Checklista – att göra vid uppehållstillstånd.....	15

Godmanskapets grunder

I varje svensk kommun ska det finnas en överförmyndare eller överförmyndarnämnd. I Lunds kommun har vi en överförmyndarnämnd som väljs av kommunfullmäktige för en tid av fyra år. Den dagliga handläggningen sköts dock av tjänstemän på överförmyndarenheten. I denna skrift kommer beteckningen ”överförmyndaren” användas framöver, vilket då syftar till överförmyndarnämnden och dess handläggande enhet i Lunds kommun. Bestämmelser om överförmyndare och gode manns uppdrag finns i föräldrabalken och förmynderskapsförordningen, lagen om god man för ensamkommande barn, förvaltningslagen, kommunallagen med flera. Länsstyrelsen är den myndighet som utövar tillsyn över överförmyndarna.

Ett ensamkommande barn är en person under 18 år, utan uppehållstillstånd, som kommer till Sverige utan sin/sina vårdnadshavare eller någon annan som kan anses ha trätt i vårdnadshavarens ställe. Dessa barn ska enligt *lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn* få en god man förordnad för sig. Den gode mannen för ensamkommande barn har som uppdrag att träda i vårdnadshavares och förmyndares ställe. I praktiken innebär det att den gode mannen har samma rätt och skyldighet som en förälder, fast med den stora skillnaden att man inte har något ansvar för den dagliga vården och omsorgen.

Vem kan utses till god man för ett ensamkommande barn

Överförmyndaren har skyldighet att utreda lämpligheten hos varje person som kan tänkas få ett uppdrag som god man. Det är de grundläggande kraven i föräldrabalken som gäller, det vill säga att personen ska vara erfaren, rättrådig och i övrigt lämplig för uppdraget (11 kap. 12-13 §§ föräldrabalken). Vidare bör en god man uppfylla följande krav:

- vara särskilt lämpad för arbete med barn i en utsatt situation,
- ha kunskap om barns behov i olika åldrar och ha förståelse för deras situation,
- ha goda kunskaper om det svenska samhället (skola, vård, myndigheters ansvar med mera),
- behärska god svenska, både skriftligen och muntligen,
- vara opartisk i förhållande till myndigheter,
- ha kunskap om utlänningsärenden och asylprocess.

Är du intresserad av att bli god man för ensamkommande barn i Lunds kommun så är du välkommen att göra en intresseanmälan till oss. När vi fått in en intresseanmälan sätter vi igång med rutinmässiga kontroller av dig. Det gör vi mot Kronofogdens register, Rikspolisens belastningsregister och mot socialregistret i Lunds kommun. Är du skriven i en annan kommun än Lund ber vi dig att själv inhämta ett intyg från socialtjänsten i din hemkommun. För att förordna någon till god man för ensamkommande barn

ställer vi i Lunds kommun kravet att man har genomfört en webbutbildning som SKL (Sveriges kommuner och landsting) tagit fram för ändamålet. I slutet av kursen får man, om man klarat 80 % av frågorna, ett intyg som vi tacksamt tar emot.

Överförmyndaren

Det är överförmyndaren i den kommun där barnet vistas som förordnar och utövar tillsyn över de gode männen. Migrationsverket och socialnämnden i den kommun som barnet uppehåller sig är behöriga att ansöka om god man hos överförmyndaren. Överförmyndaren kan också självmant, ex officio, ta upp frågan. Själva tillsynen syftar sedan till att kontrollera att gode mannen uppfyller sina åtaganden på ett rättsäkert sätt. En del av tillsynen avser gode mannens förvaltning av barnets tillgångar, det vill säga den gode mannens roll som *förmyndare*. Vidare omfattar tillsynen också den del som avser gode mannens uppdrag som *juridisk vårdnadshavare*.

För att överförmyndaren ska kunna utöva tillsyn krävs av den gode mannen att denne redogör för de åtgärder som vidtagits för barnets räkning, läs mer under avsnittet *Redovisning och arvode*. Vidare är det viktigt att den gode mannen meddelar överförmyndaren om större förändringar i barnets situation (uppehållstillstånd, flytt, avvikande från boende, avvisning, åldersuppskrivning, om föräldrarna kommer till Sverige m.m.).

Migrationsverket

Ett barn som kommer själv eller lämnas här hänvisas först till Migrationsverket vars främsta uppgift gällande ensamkommande barn är att ansvara för att ta emot och pröva barnets ansökan om asyl. De fattar således beslut om huruvida barnet ska få uppehållstillstånd. Som god man ansvarar man för att barnets asylansökan får en korrekt rättslig prövning av Migrationsverket. Tänk på att den gode mannen har både rättighet och skyldighet att närvara vid de möten som Migrationsverket kallar till. Det är hos Migrationsverket du ansöker om dagersättning och andra eventuella ersättningar till barnet. Se till att ha barnets dossiernummer (8 siffror) tillgängligt vid kontakt med Migrationsverket.

Offentligt biträde

Ett offentligt biträde är en advokat, biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan som är lämplig för uppdraget vars uppgift är att hantera de juridiska frågorna som hör samman med barnets asylansökan. Det ligger på Migrationsverket att förse barnet med ett offentligt biträde. Märk väl att det offentliga biträdet inte är barnets ställföreträdare, och kan därmed inte överklaga ett beslut eller företa andra processhandlingar för barnet utan fullmakt från den gode mannen. Det är viktigt att den gode mannen håller kontakt med det offentliga biträdet för att informera sig om hur barnets asylansökan fortskrider. Eventuell ansökan om byte av offentligt biträde görs till Migrationsverket.

Socialtjänsten

Kommunen har genom socialnämnden ett övergripande ansvar för att alla som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Men när det gäller just ensamkommande barn ansvarar socialtjänsten i den kommun barnet blivit anvisat. Det är oftast samma kommun som vistelsekommunen, men inte alltid. Ibland är exempelvis barn placerade i familjehem eller dömda till ungdomsvård i andra kommuner än anvisningskommunen.

Socialtjänsten ska utreda de ensamkommande barnens behov av stöd, placeringsform och andra insatser. Gode mannen bör omedelbart efter förordnandet kontakta socialtjänsten och ansvarig socialsekreterare. Socialsekreteraren har kompetensen att tala med barn och det är viktigt att barnet får hjälp att berätta om sin situation för en erfaren tjänsteman. Praktiskt innebär uppdraget som god man i förhållande till socialtjänsten att du deltar och ger stöd till barnet vid eventuell familjehemsplacering, att du samverkar i frågor rörande boende och att du ser till att barnets boende fungerar tillfredställande samt att du har en viss samverkan med socialtjänsten gällande barnets ekonomi.

Socialtjänsten kan i vissa sammanhang ha ett behov av att träffa barnen utan att den gode mannen deltar. Den gode mannen ska i sådana fall informeras om syftet och om hur samtalet ska gå till för att därefter ge sitt samtycke. Om den gode mannen inte samtycker finns det under vissa omständigheter en laglig möjlighet för socialsekreteraren att ha ett sådant möte i alla fall (11 kap. 10 § tredje stycket socialtjänstlagen).

Skola

Ensamkommande, asylsökande barn har enligt skollagen rätt till skola. Detta gäller även om barnet har fått ett beslut om avvisning eller utvisning och även om barnet gömmer sig. Däremot har de asylsökande barnen ingen skolplikt då denna inträder först vid ett eventuellt uppehållstillstånd. Den gode mannen är skyldig att se till att barnet får gå i skolan. Kontakta socialtjänsten för besked om hur du går tillväga för att skriva in barnet i en skola. I Lunds kommun finns *LundaVälkomsten* där man genomför kartläggningar av nyanlända elever i grund- och gymnasieskolan, se kommunens hemsida för mer information.

Vid pågående skolgång ska du som god man se till att skolan fungerar bra för barnet. Detta innebär bland annat att du som god man ska delta vid utvecklingssamtal. Se till att skolan vet om att det är du som är god man för barnet och informera dem också om barnets situation förändras, till exempel om något inträffat som gör att barnet inte längre kommer delta i berörd skolas undervisning.

För många barn är skolan en central och viktig plats som bidrar till struktur i vardagen. Det är en miljö med vuxna att tala med och kamrater i samma ålder. Samtidigt är det inte ovanligt att barnen på grund av olika anledningar avstår från skolan. Skolan är viktig för barns utveckling och ger möjlighet för barn att

skaffa sig en utbildning och i framtiden ett arbete. Hur du som vuxen runt barnet ser på skolnärvaro kan påverka barnets syn på skolan.

Hälso- och sjukvård

Alla ensamkommande barn har rätt till hälso-, tand- och sjukvård (inklusive barnpsykiatrisk vård) i likhet med alla andra barn i Sverige. Barnets rätt till sjukvård gäller så länge barnet vistas i Sverige, även om barnet håller sig gömt. Migrationsverket anmäler till landstinget att ett ensamkommande barn anlant till Sverige. Det är sedan landstingets uppgift att kalla barnet till en första hälsokontroll. Som god man ska du se till att barnet dels får denna kallelse (som oftast kommer till barnets boende) samt vara med vid själva hälsokontrollen.

Den gode mannen är skyldig att se till att barnet får möjlighet att få sina sjukvårdsbehov tillgodosedda. Det är dock inte den gode mannen som är skyldig att följa med barnet till läkarbesök. Ansvaret ligger där på dem som har den dagliga omsorgen, det vill säga personal på boendet (i sista hand socialnämnden).

Boendet

Det är socialtjänsten som utreder barnets behov och beslutar om lämpligt boende. Boendet är vanligtvis ett familjehem eller hem för vård eller boende (HVB-hem). Jourhem kan även förekomma som en tillfällig lösning. Bor barnet hos en släkting handlar det om en privat placering. Den privata placeringen måste ha socialnämndens medgivande. När utredningen är genomförd och förslag på boende finns ska socialtjänsten tillfråga gode mannen om samtycke till placering, också barnet ska tillfrågas om det är över 15 år. Även om det är den gode mannen som har det avgörande inflytandet och bestämmanderätten är naturligtvis den bästa lösningen att den gode mannen och socialtjänsten i samförstånd agerar för barnets bästa.

Oavsett om barnet bor i HVB-hem, familjehem eller annat boende har boendet i rollen som vårdgivare ansvar för den dagliga omsorgen. Med detta ansvar menas t.ex. att se till att barnet går till skolan, bevaka att hälso-, sjuk- och tandvård finns tillgänglig, följa med till läkare eller tandläkare, möjliggöra en aktiv fritid m.m. Om du som god man har synpunkter på barnets boende ska du vända dig till den som är ytterst ansvarig för vården, det vill säga socialnämnden.

Barnets ekonomi

Det är din uppgift som god man att förvalta barnets egendom. Det är dock ovanligt att barnen har några större ekonomiska medel vid ankomst till Sverige. När ett nytt uppdrag startar bör du så snart som möjligt kontakta Migrationsverket och socialtjänsten och förhöra dig om barnets ersättningar. Som god man ska du också ansöka om ekonomiskt bistånd och vid behov även extra bidrag från Migrationsverket. Alla speciella bidrag från Migrationsverket behovsprövas. Den gode mannen måste därför specificera vad

barnet behöver samt motivera varför barnet behöver detta. Exempelvis kan det röra sig om att ansöka om en skolstartspeng, ny jacka, nya skor eller om barnet behöver glasögon eller något annat.

Dagersättningen från Migrationsverket ska täcka kostnader för kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar. Ersättningen ska också täcka eventuella utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård och läkemedel. Som god man utövar du förmyndarskap för barnet och är därmed även ansvarig för fördelningen av barnets pengar, hur de ska användas och förvaltas. Detta innebär att du är skyldig att se till att de ersättningar som barnet får, faktiskt används på ett sådant sätt som angetts. Till exempel får man som god man därför inte hjälpa barnet att skicka hem pengar. Undantaget är inkomster barnet får genom feriearbete. Dessa inkomster har barnet rätt att själv förfoga över och kan därmed välja att skicka hem.

Det förekommer att gode män låter barnet själv förfoga över ICA-kortet. Tänk på att det sällan är till fördel för barnet att få del av samtliga sina pengar vid ett tillfälle. Låt barnets ålder och mognad vara vägledande i hur mycket barnet ska involveras i det ekonomiska. Den gode mannens roll är att förbereda barnet för vuxenlivet och däri ingår bl.a. att hantera pengar.

Redovisning och arvode

För att den gode mannen ska kunna få arvode för uppdraget och för att överförmyndaren ska kunna utöva tillsyn krävs att en redovisning av uppdraget inlämnas. Redovisningen sker på en särskild blankett och ska göras kvartalsvis. I redovisningen redogörs för de åtgärder som den gode mannen har vidtagit för barnets räkning.

Då redovisningen är ett verktyg för överförmyndaren att utöva tillsyn är det viktigt att redovisningen är väl specificerad. Den ska även kunna verifieras om överförmyndaren begär det, för därför kassabok och spara alla verifikationer och andra redovisningshandlingar. Då tillgångarna hos barnen oftast är ringa görs ingen redovisning av förvaltningen av barnets tillgångar. Detta betyder dock inte den gode mannen slipper ansvar för att hålla ordning på barnets ekonomi.

En god man har rätt till ett skäligt arvode och ersättning för kostnader som varit skäligen påkallade för uppdragets utförande. Enligt Lunds kommuns arvodesriktlinjer utbetalas ett schablonarvode, körersättning och kostnadsersättning. Arvodesriktlinjer finns angivna på redovisningsblankettens sista sida.

Godmanskapet upphör/uppdraget avslutas

I de fall som godmanskapet upphör blir också den gode mannen entledigad. Berätta för barnet om uppdraget är på väg att avslutas. Om godmanskapet upphör ska du inom en månad skicka in en slutredovisning till överförmyndaren. Godmanskapet upphör:

- när barnet fyller 18 år (uppdraget upphör utan särskilt beslut, du bör berätta detta för barnet i god tid). Läs mer om uppskrivning av ålder under *Barnets ålder ändras*
- om barnet varaktigt har lämnat Sverige. Läs mer om avvikelser under *Barnet avviker från boendet*
- om barnets föräldrar (eller annan vuxen som anses ha trätt i föräldrars ställe) har kommit till Sverige och är i stånd att utöva förmyndarskapet och vårdsnaden. Läs mer återförening under *Barnets föräldrar kommer till Sverige*
- om en särskild förordnad vårdnadshavare har utsetts av domstol
- om det är uppenbart att god man av någon annan anledning inte längre behövs

Vad gäller kring följande?

LMA- och ICA-kort

LMA betyder lagen om mottagande av asylsökande och alla ensamkommande barn i Sverige ska få ett s.k. *LMA-kort*. Kortet styrker att barnet är asylsökande och är nödvändigt vid kontakt med många myndigheter. Kortet behövs även för att barnet ska få del av olika förmåner enligt lag. LMA-kortet har en begränsad giltighetstid, vilket innebär att barnet kan komma att ha mer än ett kort under asylperioden. Som god man behöver du således bevaka kortets giltighetstid.

Den ekonomiska ersättningen från Migrationsverket förs in på ett konto knutet till ett *ICA-kort*. Kortet är en värdehandling som ges till gode mannen som får ta ställning till, med hänsyn till barnets ålder och mognadsnivå, om kortet ska förvaras hos den gode mannen eller om barnet ska få använda kortet själv. Kortet kan användas i samtliga affärer i Sverige som accepterar Maestro. Det går även att göra uttag i bankomat. Observera att det enbart är Migrationsverket som kan sätta in pengar på kontot. Saldot kan kontrolleras i en ICA-butik, på webben eller via talsvar.

Tolk

Vid möten med olika myndigheter är det den aktuella myndigheten som är ansvarig för bokning av tolk. Som god man ska du främst samordna med berörda myndigheter för eventuell tolkinsats. Som god man i Lunds kommun har du rätt att använda kommunens tolkförmedling vid din kontakt med barnet. Utnyttja de möjligheter till tolk som kommunen erbjuder istället för att använda boendepersonal och andra barn. Var ute i god tid inför en bokning, tolkarna är periodvis hårt belastade och det kan därför ibland ta lite längre tid att få tag på en tolk.

Vid beställning av tolk är det viktigt att du är noga med att ange barnets namn, dossiernummer eller annat som kan kopplas till rätt barn. Tolkförmedlingen fakturerar överförmyndaren som behöver kunna koppla fakturan till rätt akt. Tänk på att inte använda Lunds tolkförmedling vid uppdrag som inte tillhör Lunds kommun. Om ett barn flyttar till en annan kommun är det viktigt att du använder dig av den nya kommunens tolkförmedling. Särskilt informationsblad gällande tolkbokning erhålls från överförmyndaren vid ditt förordnade.

Tystnadsplikt

Likt en förälder har man i rollen som god man ingen tystnadsplikt. Det ligger dock i uppdragets natur att inte föra vidare vad som barnet talat om i förtroende eller sådana känsliga uppgifter som kan skada barnet. Skulle något komma fram som man tror vore till gagn för barnet bör du diskutera det med barnet och förklara varför det skulle vara bra att berätta detta vidare. Motsäger sig barnet att uppgifterna förs vidare bör detta respekteras.

Trots att den gode mannen inte omfattas av tystnadsplikt kan inte myndigheter eller andra neka att gode mannen får ta del av information eller närvara vid förhör.

Fullmakt

Det är inte möjligt att utfärda en fullmakt till någon annan med innebörd att denne får full behörighet att företräda barnet. Endast vid någon *enstaka, begränsad uppgift*, kan en fullmakt utfärdas, t.ex. om den gode mannen blivit sjuk och inte kan delta vid ett möte hos Migrationsverket. Fullmakten avser då bara det unika tillfället och inte det övergripande ställföreträdarskapet.

Om den gode mannen blir förhindrad att utföra sitt uppdrag p.g.a. sjukdom eller semester bör överförmyndaren fatta beslut om att entlediga den gode mannen och förordna någon annan för uppdraget. Anledningen till detta är att det inte finns någon laglig möjlighet att förordna en "tillfällig" god man. Läs mer om vad som gäller vid frånvaro under *Semester*.

Köra barnet

Den gode mannen ska aldrig behöva agera chaufför inom uppdraget. Det är boendepersonal alternativt familjehemmet som ansvarar för att transportera barnet. Om boendepersonal eller familjehemmet inte har möjlighet att göra detta ska socialtjänsten ordna med transport. Boendepersonal som skjutsar i tjänsten är försäkrade och har därmed ett skydd om något skulle hända. Något motsvarande finns inte för den gode mannen, ni är enbart skyddade enligt de försäkringar som ni själva har tecknat.

Avtal

Som god man för ett ensamkommande barn träder man in i vårdnadshavarens ställe. Det betyder inte att man på samma sätt som

föräldrar har ansvar för ekonomisk skada som huvudmannen orsakar. En god man för ett ensamkommande barn bör därför inte skriva på låneförbindelser med skadeståndsansvar, t.ex. vid lån av dator, eller teckna borgensförbindelser så som en förälder skulle ha gjort. En god man bör dock, i egenskap av ställföreträdare för barnet, kunna skriva på en handling om att barnet *mottagit* lånekort eller lån av t.ex. dator.

Semester

Det är självklart att man som god man för ett ensamkommande barn ska ha rätt att ta semester och resa iväg, men på samma sätt som för en vårdnadshavare så innebär det inte att man tillfälligt kan göra sig fri från sina plikter. Här följer en kort lista att tänka på vid eventuell semester:

- Meddela berörda: överförmyndarenheten, ansvarig socialsekreterare, boendepersonal och framförallt barnet måste veta när ni åker och hur länge ni ska vara iväg.
- Var tillgängliga. Som gode män är ni ansvariga för att ta många viktiga beslut i barnens liv. Det innebär att ni måste vara nåbara på ett eller annat sätt. Alla inblandade parter ska känna till hur ni bäst och snabbast nås.
- Ordna så mycket som möjligt inför resan. Boka i god tid om möten och se till så att barnets behov är tillgodosedda.
- Vid långa resor – begär ert entledigande. Det är inte förenligt med ett uppdrag som god man för ensamkommande barn att resa bort under en längre tid. Vad som avses med längre tid får beaktas från fall till fall. Oavsett hur tillgänglig man är under resan kan det uppstå situationer där det krävs att en god man är på plats.

Du vill avsäga dig uppdraget

Om du av någon anledning inte vill fortsätta uppdraget har du rätt att på egen begäran bli entledigad. Underrätta överförmyndaren snarast i så fall. Uppdraget upphör först när beslut om ditt entledigande har fattats. Du är skyldig att kvarstå vid uppdraget tills en ny god man är förordnad.

Klagomål på god man

Om överförmyndaren skulle ta emot ett klagomål mot dig som god man ska du alltid få möjlighet att bemöta klagomålet. Bemötandet sker i form av ett skriftligt yttrande. När ditt yttrande har inkommit görs en bedömning om frågan om entledigande bör tas upp i nämnden. Finner nämnden att den gode mannen gjort sig skyldig till missbruk eller försummelse i sitt uppdrag fattas beslut om att den gode mannen ska entledigas.

Barnet avviker från boendet

Enligt Socialstyrelsens riktlinjer är det den gode mannens ansvar att göra en efterlysning (begäran om personefterlysning) hos polisen – förutsatt att ingen annan har hunnit göra det. Har ingen hört av barnet efter tre månader fattar överförmyndaren beslut om att entlediga den gode mannen. Arvode utgår under ”avvikandetiden” med 200 kr per arbetad timme. I de fall den gode mannen har kontakt med barnet, trots att det t.ex. håller sig gömt, ska godmanskapet kvarstå så länge kontakten finns kvar. Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2013 ref. 83) har fastlagit att den gode mannen har rätt till arvode under denna tid. Den gode mannen har inte någon skyldighet att upplysa någon myndighet, t.ex. överförmyndaren, polisen eller socialnämnden, om var barnet befinner sig.

Barnet flyttar till en annan kommun

Då tillsynen över godmanskapet ligger hos överförmyndaren i den kommun där barnet *vistas* är det viktigt att du meddelar överförmyndaren om barnet flyttar. Den nya kommunens överförmyndare tar över tillsynen, vilket inte behöver betyda att du måste lämna uppdraget som god man. Om det geografiska avståndet inte blir för stort finns det vanligtvis inget som hindrar att den gode mannen kvarstår i uppdraget. Tänk på att det är överförmyndaren i barnets vistelsekommun som är den behöriga beslutsfattaren i ärendet, vilket inkluderar arvodesbeslut.

Barnets ålder ändras

Om det visar sig att en ungdom, som först betraktas som omyndig och därmed fått en god man, efter en korrekt medicinsk prövning är över 18 år ska godmanskapet upphöra. Den f.d. gode mannen har då inte behörighet att företräda den myndige. Det är Migrationsverket som meddelar beslut om uppskriven ålder, och det är först efter ett sådant beslut som överförmyndaren kan entlediga en god man. Om gode mannen däremot är tveksam till åldersuppskrivningen och detta beslut kommer samtidigt som ett avslag på ansökan om asyl, bör gode mannen kvarstå och överklaga asylbeslutet och också ifrågasätta åldersuppskrivningen. Du ska alltid underrätta överförmyndaren om en ny ålderbedömning sker.

Barnet får uppehållstillstånd

Om barnet får uppehållstillstånd ska den gode mannen omgående kontakta överförmyndaren. Under den tid socialnämnden utreder och innan tingsrätten fattat beslut om att förordna en särskild vårdnadshavare är den gode mannen skyldig att kvarstå i sitt uppdrag. Kontakta överförmyndaren så snart tingsrätten har beslutat om särskilt förordnad vårdnadshavare.

Det faller därför på dig som god man att informera berörda parter om att barnet har fått uppehållstillstånd. T.ex. behöver du meddela skolan. Vid kontakt med skolan är det bra om du i första hand tar kontakt med barnets mentor. Om du saknar kännedom om vem som är barnets mentor kan du ta

kontakt med LundaVälkomsten. Observera att om barnet är över 16 år har de efter beslut om uppehållstillstånd rätt till CSN. I samband med uppehålls-tillståndsbeslut är det viktigt att man tömmer barnets ICA-kort. Om det finns pengar kvar på kortet en månad efter uppehållstillståndsbeslut återtar Migrationsverket pengarna.

Den gode mannen ska tillsammans med barnet anmäla uppehållstillstånd till Skatteverket för att ordna med folkbokföring och ID-kort. Många av barnen fyller 18 år inom en inte alltför avlägsen framtid (då godmanskapet automatiskt upphör) och har de på myndighetsdagen inga ID-handlingar kan det bli mycket svårt för dem att själva skaffa ett ID-kort. För att få svensk legitimation krävs att barnet har godkända ID-handlingar eller att en närstående, till exempel förälder eller syskon med egen giltig legitimation, intygar vem de är. Eftersom de flesta barn inte har några närstående i Sverige, är det ofta den gode mannen som måste intyga vem barnet är. Notera att du som god man inte behöver utreda/bevisa att barnet verkligen är den han/hon säger. Den gode mannen intygar endast att barnet är den som uppehållstillståndet avser och finns på fotot. Att utreda barnets identitet är Migrationsverkets ansvar, vilket de också gör under asylprocessen.

Se även *Checklista – efter uppehållstillstånd*

Barnets föräldrar kommer till Sverige

Enligt lag om god man för ensamkommande barn upphör godmanskapet om barnets föräldrar kommer till Sverige och är i stånd att utöva förmyndarskapet och vårdnaden. När godmanskapet i praktiken ska upphöra beror på följande:

Om barnet har fått uppehållstillstånd:

I det fallet där det ensamkommande barnet fått uppehållstillstånd kan inte den gode mannen entledigas omedelbart utan först när föräldrarna själva fått uppehållstillstånd, folkbokförts och registrerats hos Skatteverket som vårdnadshavare för barnet. Den gode mannen (eller den särskilt förordnade vårdnadshavaren) ska sålunda kvarstå tills detta har skett. Om så inte sker står barnet utan rättslig ställföreträdare.

Om barnet är asylsökande:

Om föräldrarna kommer till Sverige och söker asyl samtidigt som deras barn finns i Sverige sedan en tid och själv söker asyl, kan den gode mannen entledigas om Migrationsverket handlägger hela familjens ansökningar tillsammans. Då företräder föräldrarna sitt barn och någon god man behövs därför inte.

Som god man åt ett ensamkommande barn ingår det inte i uppdraget att företräda barnets föräldrar vid en återförening. Kontakta överförmyndaren om barnets föräldrar kommer Sverige.

Avvisning/utvisning

Risken för avvisning/utvisning är den fråga som ger upphov till mest osäkerhet och rädsla hos barnen. Alla barn får inte heller uppehållstillstånd. Det är därför mycket viktigt att du som god man inte invaggar barnet i falsk trygghet att barnet säkert kommer få stanna. Avvakta i stället tills dess att Migrationsverket, som har huvudansvaret för att verkställa avvisning- och utvisningsbeslut, beslutat i ärendet. Det är viktigt att barnet får det negativa beslutet meddelat av Migrationsverket och att inte du som god man eller boendet tar på er rollen att meddela barnet.

En utgångspunkt när det gäller att verkställa dessa beslut är att den som beslutet rör självmant ska lämna Sverige och återvända till hemlandet, om det är praktiskt möjligt. Det går dock inte att på samma sätt kräva att även ett barn återvänder självmant. Huvudansvaret för återvändandet och mottagandet kan inte läggas på barnet och i förekommande fall inte heller på den gode mannen. Ansvar ligger i stället på den ansvariga verkställande myndigheten, det vill säga Migrationsverket eller polisen. När det gäller ensamkommande barn finns krav i lagstiftningen på att den verkställande myndigheten måste ansvara för ett ordnat mottagande i hemlandet. När ett ensamkommande barn ska återvända till sin familj i hemlandet etableras först en kontakt med familjen, vilket framkommer av Migrationsverkets rutiner. Därefter planeras alla praktiska detaljer i samråd med barnet, hans eller hennes gode man i Sverige samt familjen i hemlandet. Detaljerna kan handla om när avresan ska ske och var i landet barnet ska ankomma. Två tjänstemän från Migrationsverket följer alltid med barnet ända fram till slutdestinationen, för att säkerställa att barnet tas emot.

Barnet har rätt att få information om och bli delaktig i det som pågår och planeras kring honom eller henne, inte minst gällande asylprocessen. Individuella bedömningar måste göras av när och hur information ska ges i det enskilda fallet. Som god man till ett barn som ska avvisas eller utvisas får man göra en individuell bedömning av barnets ålder, mognad och omständigheterna i övrigt, för att avgöra vilken information barnet bör få om processen. I den bedömningen ska man alltid ta hänsyn till barnets bästa.

Litteratur

Ensamkommande barns rätt: en vägledning för den gode mannen, kommunen m fl.

Schéele, Eva von & Strandberg, Ingemar (2017).

Ensamkommande barn och ungdomar: en praktisk handbok om barn.

Fälldin, Kerstin & Strand, Görel (2010).

God man för ensamkommande barn: en vägledning.

Ek, Ingela & Hansson, Tommy (2016).

Länkar

Sveriges kommuner och regioner (SKR):

Alla gode män måste genomgå denna utbildning innan förordnadet:

<https://skr.adobeconnect.com/godman> Utbildningen går att använda som informationskälla då det går att klicka sig runt bland de olika kapitlen. Mer information om ensamkommande barn:

<https://skr.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga.3424.html>

Migrationsverket

Det finns massor av information på Migrationsverkets hemsida men särskilt relevant är broschyren "Så funkar det att söka asyl". Broschyren finns på flera språk och förklarar kort vad en god man gör:

<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/For-dig-som-ar-barn-och-har-sokt-asyl/Utan-foraldrar.html>

Röda korset

Röda korset har mycket kunskap om ensamkommande barn. De har tillsammans med Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare gett ut "Nytt liv i Sverige?" vilken ni hittar här: <https://rfs.se/kunskapsbank/skrifter-och-faktablad/nytt-liv-i-sverige-2016/>

Unicef

"Att möta barn på flykt" är en handbok som flera gode män har haft nytta av: <https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/mota-barn-pa-flykt>

Information om Sverige

En portal för nyanlända med massor av information på flera olika språk. De tar bland annat upp olika aktörers roller:

<https://www.informationsverige.se/Svenska/Barn-och-foraldrar/Sidor/Start.aspx>

Checklista – att göra snarast

Skriv under accepterat åtagande . Om barnet är 16 år ska det beredas tillfälle att yttra sig. Undertecknat åtagande skickas åter till överförmyndarnämnden.	☐
Ring och presentera dig för personal på boendet eller för familjen i familjehemmet . Lämna dina kontaktuppgifter och ta reda på rutiner och hur ni kan samverka för barnets bästa.	☐
Ring och presentera dig för barnets socialsekreterare . Lämna dina kontaktuppgifter och ta reda på eventuella insatser och hur ni kan samverka för barnets bästa.	☐
I ett bytesärende : kontakta och presentera dig för den person som är eller tidigare var god man. Informera dig om barnet och dess behov samt status i asylärendet. Kom överens om överförande av barnets bankkonto och ekonomi.	☐
Träffa barnet (med tolk om det krävs) och förklara vem du är och redogör för uppdraget. Anpassa samtalet efter barnets ålder och mognad. Ta reda på barnets behov dels i fråga om kläder och hälsa, dels i fråga om ekonomin.	☐
Om barnet inte har fått uppehållstillstånd: kontakta Migrationsverket och det offentliga biträdet . Informera dig om status i asylärendet. Finns det ett negativt beslut i asylärendet som måste överklagas? Om Migrationsverket redan har genomfört en utredning med barnet utan din närvaro ska du kräva att få del av protokollet från utredningen för att kontrollera att allt stämmer. Prata med offentligt biträde om fullmakt.	☐
Sök de bidrag som kan sökas: ekonomiskt bidrag, särskilt bidrag, glasögon, vinterkläder etc.	☐
Om det inte redan är ombesörjt: se till att barnet skrivs in i skolan . Presentera dig för skolpersonal och se till att de har dina kontaktuppgifter.	☐
Om det inte redan är ombesörjt: Se till att barnet får genomgå både läkar- och tandvårdsundersökningar . Var alltid med barnet vid första besöket hos asyhlälsan, tandläkare, synoptik (därefter vid behov).	☐
På begäran: lämna in tillgångsförteckning till överförmyndarnämnden inom två månader efter förordnandet. Förteckningen ska vara över den omyndiges tillgångar och ev. skulder. Uppgifterna ska avse den ekonomiska ställningen på förordnandedagen.	☐

Checklista – att göra vid uppehållstillstånd

<p>Meddela beslutet till överförmyndaren, du kvarstår som god man tills särskilt förordnad vårdnadshavare är tillsatt.</p>	☐
<p>Underrätta alla berörda om beslutet, t.ex. skolan (<i>LundaVälkomsten</i> i de fall barnet går i skolan i Lund).</p>	☐
<p>Se till att barnet får sina 4 sista siffror i personnumret och att folkbokföring sker på den adress där barnets dygnsvila sker. När folkbokföring har skett: ansök om ID-kort (om barnet har fyllt 13 år). Denna punkt görs hos Skatteverket.</p>	☐
<p>Ansök om uppehållstillståndskort (UT) hos Migrationsverket.</p>	☐
<p>Återlämna LMA-kort till Migrationsverket.</p>	☐
<p>Ta ut eventuella tillgångar på ICA-kortet. Eftersom dagersättningen upphör slutar bankkortet att fungera. Töm därför ICA-kortet innan barnet skrivs ut från Migrationsverket.</p>	☐
<p>Öppna ett bankkonto åt barnet.</p>	☐
<p>Om barnet har fyllt 16 år: ansök om studiebidrag (och extra tillägg) hos CSN. Det är bara du som är god man som är behörig att göra denna ansökan.</p> <p>Barn som är yngre än 16 år och som inte ännu har börjat gymnasiet har rätt till barnbidrag. Försäkringskassan accepterar dock inte att god man ansöker om bidrag för barnet. Det faller därför på särskilt förordnad vårdnadshavare när denne är tillsatt att ansöka om barnbidrag. Då barnbidraget är en rättighet kommer barnbidragen retroaktivt när ansökan har beviljats.</p>	☐
<p>Vid behov: ansök om ekonomiskt bistånd hos socialtjänsten.</p>	☐
<p>Vid behov: ansök om främlingspass hos Migrationsverket</p>	☐
<p>Bevaka att socialtjänsten ansöker om en särskilt förordnad vårdnadshavare hos Tingsrätten. Meddela överförmyndaren när särskilt förordnad vårdnadshavare är tillsatt.</p>	☐